

herstel" schuldig te zijn aan de nagedachtenis van „la Champmeslé", daar deze, „zeer berouwwol over haar vroegere leven, maar vooral zeer bedroefd dat ze sterven moest, het leven heeft verlaten." Dat „vroegere leven" had de bekeerde zondaar anders zelf met haar gedeeld, en hij had het toentertijd nogal aangenaam gevonden. Haar nu „een ongelukkige stakker" te noemen (te weten: ongelukkig wegens haar wangedrag) is minstens misplaatst, en even misplaatst is de snerpende geestigheid over haar angst voor den dood.

Racine was ten eenenmale in de macht van de jansenisten teruggevallen en zijn omgang met mevrouw de Maintenon, hoezeer deze dan ook als gehoorzame vrouw des konings jezuïetisch gezind was, zal hun invloed niet hebben weerstreefd: moreel was zij zeker even gestreng als de volgelingen van bisschop Jansen. Haar schrijft hij dat God zich van zijn tante bediend heeft om hem te „redden" uit de „égarement" en de „misères" waarin hij vijftien jaar lang geleefd heeft; door haar aangemoedigd brengt hij bezoeken aan Nicole en „le grand Arnauld", om hun vergiffenis te verkrijgen. Vergiffenis dat men een groot schrijver geweest is en met andere kunstenaars geleefd heeft! De bijeenkomst met Arnauld eindigde met een wederzijdsche omhelzing, waarbij beiden op de knieën lagen. . . .

Verzen schrijven beschouwde hij voortaan als een hoogst bedenkelijke bezigheid, die zijn zoons niet anders dan op slechte wegen kon leiden. „Ik kan u niet genoeg aanraden," leest men in een brief van 1693 aan Jean-Baptiste Racine, „u niet over te geven aan de verleiding om verzen te maken; ze zouden er slechts toe kunnen dienen, uw geest van ernstigen arbeid af te houden", en later: „Ik heb er erg verdriet van dat ge zooveel geeft om al die beuzelarijen". En Jean-Baptiste mag niet naar de comédie! Het zou hem „onteeren, zoo niet in de oogen van de menschen, dan toch voor God." Dat schrijft, in 1695, de man die zelf zoo druk voor het tooneel gewerkt heeft en er al zijn roem, zijn gansche positie aan verschuldigd is.

Niet minder pijnlijk is de vleierij waaraan hij zich schuldig maakt tegenover den koning. „Gelukkig degenen," zegt hij, „die de eer hebben, dezen grooten vorst te naderen, den meest wijzen en meest volmaakten van alle menschen." De koning vond het zelf te veel. Hij betuigde, ingenomen te zijn met Racine's woorden, maar: „ik zou u nog meer prijzen, als gij mij minder geprezen hadt." Het mag de wijs van dien tijd zijn geweest, Racine heeft ze dan toch te nadrukkelijk gezongen.

De zaak was dat zijn aard hem noopte, al te gereedelijk te zwichten voor zijn omgeving. Eerst waren het de jansenisten die zijn wezen deukten en verbogen, nu is het het, uiterlijk steeds vromer wordende, personeel dat zich rondom den koning beweegt: de lieden van